

d. Dat **hooger** gaat; een mensch kan zonder krachtdadige **hartveranderende genade**, door middel van de onderwijzing van Gods knechten en van de verkeering met vromen, eene genegenheid krijgen tot de genademiddelen, tot de goede zaak en tot het volk Gods; hij begint gaarne te hooren van de dingen van Gods koninkrijk, ook mede te spreken, hij **krijgt** ook eene soort van werkzaamheid, ja, eene soort van geloof, door enkele bevattingen van de evangelische waarheden, en dus kan hij meenen te bouwen op Christus, dien hij aan en in zijne ziel niet kent, en van wien hij alleen als bij gerucht gehoord heeft, dat Hij er is, en meenen dat hij in der waarheid den wortel der zaak heeft; ja, dat hij zonde zou doen, zulks niet te gelooven. Dit werk, ontbloot van rechte ontdekking des Geestes, mag dezulken brengen tot aan de poorten des doods, maar vrienden, het zal u in den hemel niet brengen; het zal op het einde als eene morgenwolk, en als een vroegkomende dauw heengaan. O! wat zal dat te zeggen zijn, als van een mensch **zijn** allersterkste hoop zal vergaan, als zijn eigen gebouw **zijn** zal als een huis van spinnekoppen, dat **zoo** in een oogenblik wordt weggevaagd; o! het zal u ontwijken, dan, als gij een steunsel noodig zult hebben.

e. En dat nog verder gaat; een mensch kan uit zulk een werk eene soort van weldadigheid of vruchten voortbrengen; dit **blijkt** uit Jezus' woord, Joh. 15 : 2, Alle rank, die in Mij geen vrucht draagt, neemt Hij weg, en al die vrucht draagt, reinigt Hij, opdat zij meer vrucht dragen; waar Jezus vooronderstelt, dat er buiten Hem eene soort van vruchten gedragen kan worden. Hoe menigeen is er, die bekeerd wordt, niet tot God, maar alleen tot de middelen, tot het onderzoek der waarheden en tot de vromen; die bladeren voortbrengen van verstand, van gaven, van bevattingen van het genadewerk, en van verandering in zijne levenswijze naar buiten; **Herodes**, Mark. 6 : 20, hield Johannes in waarde, hoorde hem gaarne en deed vele dingen. En wat vertooning maakte die, **farizeër!** Luk. 18 : 11, 12, Hij vastte tweemaal per week, en hij gaf het tiende deel van al, wat hg- bezat; ja, wat kwam het al ver met dien rijken jongeling, Matth. 19, die in het openbaar kwam tot die arme geringe scharen in het oog der wereld, waaronder Christus was; en wat is dit alles voor een werk? Het is een bloesem, die afvalt, of ja, het is eene vrucht, die in den knop versterft, evenals in het **opgegane** zaad in eene steenachtige aarde, Matth. 13, het verdort als de zon opgaat; hetgeen door **eenen zonnenschijn** in Februari voortkomt, dat kan geen Aprilsvorst **verdra** en noch doorstaan, zulks verdwijnt; door middel van eene zondige %e-geerlijkheid, door een omzien met de vrouw van Loth naar Sodom, door achter om te zien, nadat men de hand aan den ploeg geslagen had, zooals Jezus zegt: Luk. 9 : 62, daar gaat het heen met dat werk, het is met dien man of vrouw gedaan. Nadrukkelijk is hier, 2 Petr. 2 : 20-22, Want indien **zij**, nadat zij door de kennis des Heeren Jezus Christus de besmettingen der wereld ontvloden zijn, en in dezelve wederom ingewikkeld zijnde, van dezelve overwonnen worden, **zoo** is

hun het laatste erger geworden dan het eerste. Want het ware hun beter, dat zij den weg der gerechtigheid niet gekend hadden, dan dat zij, dien gekend hebbende, weder afkeeren van het heilige gebod, dat hun overgegeven was. Maar hun is overgekomen, hetgeen met een waar spreekwoord [gezegd wordt]: de hond is wedergekeerd tot zijn eigen uitbraaksel, en de gewasschene zeug tot de wenteling in het slijk.

f. Eindelijk, dat alles nog te boven gaat, een mensch kan eene groote mate van gemeene gaven des Heiligen Geestes ontvangen, met zijn verstand zeer sterk indringend in de verborgenheid des Evangelies, zoodat hij met verheuging en blijdschap dat Woord ontvangt, Matth. 13, en Oogenschijnlijk naar buiten dezelfde vruchten en weldadigheid vertoonen, welke Gods volk dragen, ja, menigmaal vromen in dat stuk van naar buiten te werken, verre te boven gaan, vermits vromen naar binnen aan werk en strijd onderhevig zijn, en niet tevreden zijn met het stoffelijke van het werk, maar meest te doen hebben met het formele, hoe het werk, en of het in de vereeniging met Christus wordt voortgebracht. Of het de ziel laag en klein maakt, en of het tot den grooten oceaan wederkeert, en dus in den Heere eindigt; en daarmede hebben geen tijdgelooovigen of bijna-christenen te doen, en daarom kunnen zij zoo voort en rijden te paard. Paulus zegt: 1 Cor. 13: 1-3, Al ware het, dat ik de talen der menschen en der engelen sprak, en de liefde niet had, zoo ware ik een klinkend metaal of luidende schel geworden. En al ware het, dat ik de gave der profetie had, en wist al de verborgenheden en al de wetenschap; en al ware het, dat ik al het geloof had, enz. zoo zoude het mij geen nuttigheid geven. Dit vooronderstelt, dat iemand dit alles zou kunnen hebben en doen, zonder waarachtige hart-omzettende en veranderende genade; en deze plaats vergeleken met Jezus' woord, Joh. 15 :6, Zoo iemand in Mij niet blijft, die is buiten geworpen, gelijkerwijs de rank, en is verdord, en men vergadert dezelve, en men werpt ze in het vuur, en zij worden verbrand; daaruit blijkt ons, dat iemand een soort van groenigheid, levendigheid, eene soort van sap bij dat alles kan hebben en vertoonen; hoe kunnen toch anders de ranken gezegd worden te verdorren! O vrienden! het eenige en groote onderscheid is hierin gelegen, dat bij zulk een zijn groenend sap niet voortgebracht wordt door den verdienden Geest van Christus, en in vereeniging met Hem; daar vandaan komt het, dat het verdort; zulk eene weldadigheid en vrucht bracht Judas voort, die niet alleen voor oprecht gehouden is geworden van de discipelen, zooals nog zelfs uit hunnen uitroep bleek op het zeggen des Heeren, Matth. 26: 22, dat een van henlieden Hem verraden zou; elk riep: ben ik het Heere? En hadden geene gedachten op Judas, die echter ook eene groote mate van sap van gemeene gaven des Geestes in den heiligen dienst zal gehad hebben, en groote talenten. Ja, daar menigeen mogelijk onder zijnen dienst zal bekeerd geworden zijn. O! die met zulk hoog water vast zit, hoe komt hij los? het is naar den mensch onwaarschijnlijker dan ooit tevoren. Jezus zegt, Matth. 21 : 31, dat hoeren en tollenaars, dezulken voorgaan

zullen in het koninkrijk der hemelen. Ziet het einde van dien man, hij gaat schielijk heen met al zijn werk naar zijne plaats; ja, laat dit al van eenigen duur zijn, tot het einde van iemands leven, en laat hij, totdat de Heere komt en hem oproept, al eene soort van olie van weldadigheid hebben, eindelijk zal zijne lamp uitgaan, met de dwaze maagden, omdat hij de olie in zijn vat, de fontein Christus mist, Matth. 25.

Laat ons nu eens zien, wat de reden en wel de oorzaak zij, waar het vandaan komt, dat al dit werk, hoe hoog het ga, niet bestand is, maar een werk is als eene morgenmolk en als een vroegkomende dauw, die heengaat. Wij zullen eerst de reden in het gemeen zien, en dan de oorzaken, waardoor het geschiedt, nagaan.

a. De redenen, waar het doorgaans vandaan komt, zijn:

1. Omdat het geene ware vruchten zijn, die tijdgeloovigen voortbrengen. De Heilige Geest verwaardigt' ze niet' met dien naam te noemen, maar wel eene vrucht, als Hos. 10 : 1, Israël is eene uitgeleedigde wijnstok, hij draagt vrucht voor zich. Het schijnt als tegen elkander te strijden; een uitgeleedigde wijnstok en vrucht voort te brengen, maar het is eene vrucht, die, volgens Jud. vs. 12, versterft, het zijn geene vruchten. Luk. 3 : 8, der bekeering waardig, noch bekwame kruiden of vruchten, Hebr. 6 : 7; en daarom kunnen zij van geen duur zijn, maar moeten als een morgenwolk en als een 'vroegkomende dauw heengaan.

b. Omdat dezulken geen zout in zichzelf, geene ware genade hebben, dat alleen een bewaarmiddel is om bestand te zijn; hetgeen zij hebben is geen werk van den verdienden Geest van Christus, waarmede Jezus is opgevaren in de hoogte, om ze uit te deelen, Ps. 68; dien Geest zendt Jezus alleen in het hart van zijne kinderen, om hen te overtuigen van zonde, gerechtigheid en oordeel, Joh. 16 : 8, en om in hen een Geest der aanneming tot kinderen te worden, waardoor zij God als een Vader aanroepen, Rom. 8 : 15, en waar die Geest komt, daar blijft Hij in eeuwigheid, Joh. 14.

3. Omdat gevolgelijk derzulken weldadigheid, of vruchten, of vertooning van eene soort van heiligheid naar buiten, niet uit Christus als het Hoofd voortvloeien, als hier, Hos. 14 : 9, beloofd wordt; uwe vrucht is uit Mij gevonden; Christus is toch alleen de eeuwige wortel der heiligmaking, Joh. 15 : 5, Zonder Mij (zegt Hij) kunt gij niets doen; hij moge weten wat hij wete, hij weet niet bij, bevinding, wat het is, goddeloos tot Christus te komen, Christus tot rechtvaardigheid met een goddeloos hart aan te raken, en daaruit, die nieuwe natuur deelachtig te worden, die opwellingen des harten naar heiligheid, dien lust en liefde om voor God te leven, en om vruchten te dragen tot prijs en heerlijkheid Gods; die arme mensch voegt zich als de meesten maar tot de gemeente van Christus, en is (als het ware) op zijn best maar door eenen uitwendigen band van godsdienstplegingen en belijdenis van buiten aan, aan Christus geknoopt, als een eind aan een stam gebonden en er niet mede vereenigd; en die brengt zijne

eigene vruchten voort, vruchten, die in de woestijnen der Heidenen ook groeien, die vernist zijn met aangenaamheid, door verstand in den Bijbel, bevattingen van 'het genadewerk, door aangename talenten en gaven, door **kracht** van zeggen enz., maar dat is het ook al; omdat het in Christus niet verricht wordt, **zoo** wordt het, volgens Rom. 11 : 19, 20, door ongeloof afgebroken, en daar gaat het heen.

4. Eindelijk en **gevolgelyk**, is ook eene allervoornaamste reden waar het vandaan komt, omdat een tijdgeloovige of een bijna-christen, (hij hebbe ook wat hij hebbe) nooit aan den grond en wortel van zijnen staat ontdekt is; en derhalve door Christus nooit tot God **gebracht**; menigeen heeft veel, en echter mist hij dit, en behoudt **zijne** harde en onveranderde natuur.

A. Menigeen heeft veel ontdekkende behandelingen **doorgestaan**, hebben zomer- en wintertijden in de kerk bijgewoond; **zij** hebben wat overtredingen en eenig werk te voren gehad, maar hebben **God laten varen**, zijn den Heere in vorige tijden **goddelooslyk afgegaan**, de arbeiders zijn er moede bij geworden; evenals de smidsbonden, **zoo** slapen pen zij onder al het kloppen op het aambeeld, en worden **aan de vonken** om hunne ooren gewoon, en **zoo** zijn zij de heide **gelijk**, onvruchtbaar. Ps. 55 : 24 staat, dat de man des bedrogs zijne dagen niet tot de helft zal brengen, hij zal neerdalen in de put des verderfs.

B. Menigeen heeft van zijne ouders, of van die hij lief heeft, en die hij voor goede christenen houdt, nooit ander werk gezien **van kindsbeen aan**, dan God en de wereld te zamen te dienen; zij **zijn worden er** in opgebracht, der ouderen afgoden worden de hunne ook, **zij krijgen** er hartelijke liefde voor, en dragen dezelfde godsdienstige **vruchten** en weldadigheden; op **zijnen tijd** dienen zij de wereld, en **op zijnen tijd** maken zij liefkozingsen aan den Heere, vleien Hem met hunnen mond en beliegen Hem met hunne tong, omdat hun hart **nooit recht** voor God is geweest, Ps. 78: 36.

C. Menigeen staat zeer diep in de aarde, hij heeft jaren onder de regendroppelen en zonneshijn **gestaan**, en is onvruchtbaar **gebleven** evenals de vijgeboom, Matth. 21 : 19, dien Jezus vervloekte, en het gevolg was, hij verdorde met al zijne bladeren; hoe nier oude, onvruchtbare, diepgewortelde boom in de aarde is ook hier, en wat is daaraan **gearbeid** om hem te mesten, wat is daaraan al ten koste gelegd, om hem te doen vallen ! O! wat zou het kraken, dat het **gehoord** zou worden! Oude menschen ! als God u dat geluk gaf; maar menigeen hakt en houwt **zoo** wat takken af, en de arme mensch verschoont den verdorven wortel, den natuurstaat, en daarom blijft **hij**, die hij is.

D. Ten laatste, menigeen heeft eene soort van werk, maar dit ontbreekt, waaruit al waar werk voortvloeit, namelijk: die arme mensch heeft nooit God gezien; alle recht werk, of als het recht wordt, begint daaruit, dat zulk een **Gods** hoogheid, heiligheid en alles alleen waardigheid op **zijn** hart weegt; en daaruit vloeit voort, het zien van zichzelf als een monster voor God, daaruit vloeit voort, Christus

noodzakelijk en dierbaar tegen zijne zonde te zien, als de fontein daartegen geopend, Zach. 13 : 1, en als de eenige weg tot den Vader, Joh. 14 : 6, en omdat dit allervoornaamste gemist wordt, daarvandaan eindigt die ziel in hare arme weldadigheid, als die farizeër, Luk. 18, en **gevolgelyk** is zulk een nooit recht ontledigd en dus vatbaar en ontvangbaar voor Christus geworden; hij is nooit met **zijn** hart van zonde en wereld gescheiden, **hij** is er nooit mede tot Jezus gebracht, en heeft dus nooit iets van 'het hemelwerk in **zijn** hart ondervonden, **namelyk**, **hij** kent niet die zalige kleinheid en verwondering over dien hoogen weg van verzoening door Gods Zoon, en over die soevereine, vrije openbaring van dien zaligen weg aan zulk een verdorven vat; dit alleen veroorzaakt eerst rechte scheiding van zonden, recht **strijden** tegen de zonden, en recht **voortbrengen** van bestendige vruchten; en omdat **dezulken** dit missen, zoo is hunne weldadigheid als eene morgenwolk en als een vroegkomende dauw, die heengaat.

Laat ons nu eens kortelyk nagaan de oorzaken, waardoor derzulken werk verdwijnt, en **zij** weder in den strik des boozen vallen; om er maar iets **gemeens** van te zeggen: behalve dat er duizenden strikken zijn, waardoor iemand van God **afraakt**, zoo gebeurt het niet zelden, dat 'dit veroorzaakt wordt:

A. Door geldgierigheid, dit deed het Judas; met al **zijn** gemeen licht en gaven, behield hij dat geldgierig hart, Joh. 12 : 4—6. Dit deed het den jongeling, Matth. 19 : 21, 22, die **ging** bedroefd weg om zijn goed, omdat **hij** er te veel **bij** verliezen zou, zoodat volgens 1 Tim. 6 : 9, Die rijk willen worden, vallen in verzoeking en in den strik, en in vele dwaze en schadelijke begeerlijkheden, die de zielen doen verzinken in verderf en **ondergang**, tot welke sommigen lust hebbende, zijn afgedwaald van het geloof.

B. Door verkeerd gezicht van onmacht, daaruit vloeit een twisten met den Almachtige over zijne wegen, alsof de Heere maaien wilde, waar **Hij** niet gezaaid had, Matth. 25 : 24. Ja, ook over sommige eeuwige waarheden, zoodat **hij** God geen recht toewijzen wil, in de vrijheid en soevereiniteit van **zijn** eeuwigen verordineringsweg ten leven en ten verderve; in zijne toelatende en besturende voorzienigheid, in des menschen val, 'tot zijn eigen hoog, en heerlijk einde; in de toerekening van Adams zonde' aan zijne nakomelingen, en ook in de soevereine vrijheid van zijne genade 'te bedeeën aan wien Hij wil. O! vrienden over deze stukken vallen duizenden van menschen,' door de heilige toelatende voorzienigheid, uit al hun werk en ten verderve.

C. Door den hoogmoed, waardoor **hij** **geene** aanspraak of ontdekking kan verdragen, dit deed het Judas ook; wij lezen, Joh. 13 : 21-27, dat zoolang in het gemeen gezegd werd, één uit u zal Mij verraden, **hij** **dít** op zijn verhard hart liet afstuiten; maar als Jezus hem in het **bijzonder** aansprak, toen (staat er) voer de duivel in hem.

D. Eindelijk, behalve dat iemand door een ongelijk huwelyk, door zijne tafel, die hem tot een strik kan worden, Ps. 69 : 23, door genegenheid tot den wijn en sterken drank, hoererijen, **wijn** en most

nemen toch het hart weg, ja zelfs door een wortel van bitterheid en partijenschap, dat Paulus onder de werken des vleesches noemt, Hebr. 12. 15. verg 1 Cor. 3: 4, al zijn werk kwijt kan raken, zoodat het met zulkeen gedaan is; zoo gebeurt het menigmaal door de zorgvuldig heden des levens, dat het zaad, in doornen gevallen, verstikt, Matth. 13, en ook door middel van den driehoofdigen afgod, 1 Joh. 2 : 16, De begeerlijkheid der oogen, de begeerlijkheid des vleesches en de grootschheid dezes levens. Een mensch kan veel overreding hebben en ongemerkt weder in zijne oude strikken ingewikkeld worden: hij zakt weer heimelijk naar de wereld, en zoo gaat zijn werk heen, door middel van de kracht der zondige begeerlijkheden, door menschen gunst, of vrees voor menschen, door versmading of vervolging van menschen om Gods zaak, of door rijkdommen, ambten, staten in de wereld; ja door de hoop van groot in de wereld te zullen worden. O! dit kost menigeen zijne ziel, die schiet hij daarbij in; en bij niemand der nabij-Christenen zijn deze dingen in zijn wortel geraakt, of in zijne kracht gebroken; en geschiedt dit niet, o ! gij moogt jaren medegaan, maar uw hart is verrot, op den bodem van uw hart begeert gij vleesch, en gij hunkert naar die vleeschpotten, en wie weet als gij hebt wat gij zoekt, of gij daarmee niet sterven zult tusschen uwe tanden, zooals Israëel, Num. 11: 33, dat zijn, volgens Ps. 107 : 16, de koperen deuren en de ijzeren grendelen, die een mensch gevangen houden, ja waardoor menigeens werk heengaat als eene morgenwolk, en als een vroegkomende dauw.

Aangaande nu de mededoogende klaagstem des Heeren zelve, dit wordt uitgedrukt met deze woorden: Wat zal Ik u doen, o Efraïm? Wat zal Ik u doen, o Juda? bij herhaling, dewijl het dus met u gesteld is.

Wij slaan hierin gade:

A. Hoe men deze woorden niet,

B. En hoe men dezelve waarlijk moet opvatten.

Betreffende dan het eerste, daarin slaan wij het oog, dat deze spreekwijzen: O ! wat zal Ik u doen? O ! wat zal Ik u doen ? niet te verstaan zijn :

a. Alsof de Heere niet wist, wat Hij tot Efraïm's en Juda's ondergang doen zoude. O! neen, zijne oordeelen zijn een diepe afgrond, Ps. 36 : 7, en zooals er eene eeuwigheid in Gods genade en barmhartigheid is, alzoo is er ook eene eeuwigheid in Gods wraakoefenende gerechtigheid.

b. Dit is ook niet te verstaan, alsof de Heere niet wist, wat Hij meer aan hen zou kunnen doen tot hunne bekeering ; o ! neen, de Heere toont het nog wel eens, en het is op zijn Woord gegrond, opdat Hij zijne eeuwig vrije genade verheerlijke, dat Hij uit groote zelfbedriegers de zijnen ook roept, en wel uit zulken, die jaren zichzelf bedrogen hebben, door het aangrijpen van een valschen Christus, van den vreemden voor den man, van de schaduw in plaats van het lichaam, die veel waarschuwingen en vermaningen in den wind heb-

ben geslagen, die van hun leven veel overtuigingen hebben tegengegaan, en als afgeschud; die veel tijd en middelen hebben verwaarloosd en verkwest, ja die jarenlang op valsche gronden vastgezeten hebben, en daarvan' nooit hebben willen ontdekt zijn; God weet wel een weg om hooggaande zelfbedriegers te ontdekken en tot zijne gemeenschap te brengen; mensch, die zoo bestaat, o! mocht het u aan het roepen helpen.

Maar betreffende hoe men deze woorden: o Efraïm! wat zal Ik u doen? o Juda! wat zal Ik u doen? waarlijk moet opvatten, daarin slaan wij het oog:

a. Op die spreekwijze : o Efraïm ! o Juda!

b. En dan op die vraag: wat zal Ik u doen?

a. Belangende het eerste, daar vinden wij:

1. Een beklaglijken zin, deze spreekwijze is gemeen in Gods Woord, bij de opheffing van eene klaagstem, gelijk wij lezen, 1 Kon. 13: 30, Zij maakten daar eene weeklacht over dien profeet, die door een leeuw gedood was, zeggende : ach mijn broeder! En Jer. 22 : 18 lezen wij, dat de Heere zegt van Jojakim, zoon van Jozia, koning van Juda: zij zullen hem niet beklagen, ach mijn broeder, of ach zuster, zij zullen hem niet beklagen, ach heere, of ach zijne majesteit!

2. Dit moeten wij verstaan in een toeroependen en waarschuwendenden zin, van en voor een wee; gelijk wij lezen, Jes. 1 : 4, Wee het zondige volk, het volk van zware ongerechtigheid, het zaad der boosdoeners, der verdervende kinderen, zij hebben den Heere verlaten; en Jes. 18: 1, Wee het land, dat schaduwachtig is aan de frontieren; dus dus roept de Heere, Mich. 6 : 9, tot eene stad of volk, evenals Jer. 2: 31, O geslacht, aanmerkt toch des Heeren woord ! evenals een luid geroep of geklank, dat ergens gemaakt wordt, om menschen ergens op te doen letten, en om hen tot bijzondere aandacht en opmerking te brengen.

b. Slaan wij het oog nu nog op die vraag : o! wat zal Ik u doen? Dit geeft te kennen:

1. Dat de Heere (als het ware) in een pleitgeding, en als in het gericht met het volk treedt, en het overgeeft aan het oordeel van elk; evenals Jes. 5 : 3, 4, Nu dan, gij inwoners van Jeruzalem, en gij mannen van Juda! oordeelt toch tusschen Mij en mijnen wijngaard. Wat is er meer te doen aan mijnen wijngaard, hetwelk Ik aan hem niet gedaan heb? Waarom heb Ik verwacht, dat hij goede druiven voortbrengen zou, en hij heeft stinkende druiven voortgebracht? En Jer. 2 : 5, Zoo zegt de Heere: wat voor onrecht hebben uwe vaders aan Mij gevonden, dat zij verre van Mij geweken zijn, en hebben de ijdelheid nagewandeld! en Mich. 6 : 3—8, o! Mijn volk, wat heb Ik u gedaan, en waarmede heb Ik u vermoeid? betuig tegen Mij, enz. en tegen dit alles aan wil de Heere zeggen: Zijt gij een volk van zware overtredingen, en hebt den Heere verlaten, en den Heilige Israëls gelasterd, wijkende achterwaarts, Jes. 1: 4, een verkeerd geslacht, Deut. 32 : 5, 'Overspelers en een trouwelooze hoop, Jer. 9 : 2, daar de

Heere voortijds veertig jaren verdriet van had gehad, Ps. 95 : 10, en daarvan deze nadrukkelijke woorden getuigt, Ezech. 5: 5, 6, Dit is Jeruzalem, hetwelk Ik in het midden der Heidenen gezet heb, en landen rondom haar heen. Doch zij heeft mijne rechten veranderd in goddeloosheid, meer dan de Heidenen; alsof de Heere zeggen wilde: **gij** verlaat **Mij**, hoewel Ik alles aan u gedaan heb, hetgeen tot uw best was, o! wat zal er van u worden? oordeel **zelve**n.

2. Geeft het te kennen, de strenge en majestueuse rechtvaardige natuur van God; namelijk, dat de Heere de zonde zoo min ongestraft kan laten, als Hij nalaten kan zijne deugden te beminnen, alsof de Heere **zeide**, Jer. 2: 19, Uwe boosheid zal u **kastijden**, en uwe overtredingen zullen u straffen; weet dan en ziet, dat het kwaad en bitter is, dat **gij** den Heeré uwen God verlaat; en Amos 4 : 12, Daarom zal Ik u **alzo**o doen, o Israë!, omdat Ik u **alzo**o doen zal; **zoo** schik u, o Israë!, om uwen God te ontmoeten.

3 O! wat zal Ik u doen? geeft te kennen des Heeren uitgestrekte lankmoedigheid, zijne traagheid tot toorn; dat Hij **zoo** schielijk **geene** afgesnedene zaak doen wilde, maar dat **Hij** al uitstelde, al uitstelde en tot het uiterste wachtte om genadig te zijn; en daarom waarschuwt God te voren, opdat het oordeel niet onverhoeds, niet **ongewaar**-schuwd hen treffen zou; alsof de Heere **zeide**: o volk! terwijl de hittigheid van des Heeren toorn over u nog niet komt, eer dan het besluit **bare**, als kaf gaat toch de dag voorbij, Zef. 2 : 2; dus handelt de Heere, Jes. 5 : 5-7, Nu dan (zegt God) zal **lb** ulieden nu bekend maken, wat Ik mijnen wijngaard doen zal, enz. Dus wil de Heere als zeggen. **het zij** **zoo**, dat **gij** al uwe vorige genadetijden verwaarloosd hebt, en u **zoo** ondankbaar jegens **Mij** gedragen hebt; o mijn volk! onder hetwelk Ik **mijn** vuur en haard *had, Ik moet u nogmaals zeggen: al hebt **gij** met vele boeleerders gehoereerd, keer nochtans weder, **Jer. 3: 1**.

4. Eindelijk, o! wat zal Ik u doen? geeft ook te kennen des Heeren smart over, zijne liefde, medelijden tot, en zijne welmeenendheid met het zondige volk; evenals de Heere medelijdende uitroept, Jer. 2 : 31, 32, O geslacht! aanmerk toch des Heeren woord! ben Ik Israë! eene woestijn geweest, of een land der uiterste donkerheid? waarom zegt dan mijn volk: wij zijn heeren, wij zullen niet meer tot u komen? en Mich. 6: 3, O mijn volk! wat heb Ik u gedaan? Waarmede heb Ik u vermoeid? betuig tegen **Mij**; dus toont de Heere hiermede zijne gewilligheid en welmeenendheid, dat het niet aan Hem, maar aan het onwillige volk scheelde. O vrienden! in den dood eens stervenden zondaars heeft God geen lust, maar in zijne bekeering en dat hij leve, Ezech. 18 : 32, waarom zou God anders roepen, Deut. 5: 29, Och, dat **zij** zulk een hart hadden om **Mij** te **vreezen**! en Deut. 32 : 29, O! dat zij wijs waren! of volgens Jes. 48 : 18, Och, dat **gij** naar **Mij** geluisterd hadt! **zoo** zou uw vrede geweest **zijn** als eene rivier, en uwe gerechtigheid als de golven der zee, Ps. 81: 14, 15, Och, dat **mijn** volk naar **Mij** gehoord had, dat Israë! in mijne wegen gewandeld had! In kort

zou Ik hunne vijanden gedempt hebben, en mijne hand gewend hebben tegen hunne wederpartijders. Ja, dus toont de Heere hiermede, dat Hij hun dadelijk nog een tijd gaf, dat Hij zinnige handen wilde uitstrekken tot een wederstrevig' volk, daarom stelt God hun hier voor het leven en den dood, den zegen en den vloek, ten einde zij het leven en den zegen verkiezen zouden, of in het verkiezen van den dood en den vloek, zij des te onverontschuldiger gesteld zouden worden, en den dag der' wraak en der vergelding niet zouden ontvlieden.

C. Slaan wij nu ten laatste het oog op de herhaling der spreekwijzen : o wat zal Ik u doen, o wat zal Ik u doen? dit drukt uit:

1. De zekerheid (ingeval zij onbekeerd blijven) en de zwaarte van het, oordeel Gods, dat hun nakende was, dat het niet zal sluimeren, maar integendeel, dat het op weg is, en dat het, haastelijk volgen zal; in dien zin komt de herhaling ons voor, Gen. 41 : 32, En aangaande, dat die droom aan Farao ten tweeden male is herhaald, is, omdat, de zaak van God vast besloten is, en dat God haast om dezelve te doen.

2. O wat zal Ik doen? O wat zal Ik u doen? bij herhaling, drukt ook uit de droevige en hopeloöze gesteldheid van Efraïm en Juda, en allen, die met hen in een stand zijn; alsof de Heere klagende hun verzekerde: o volk! uw ondergang is zoozeer nabij, en gij weet het niet, is er dan niets meer aan u te doen? heeft het kwaad zulke diepe wortelen geschoten, dat het (als het ware) te ver met u gekomen is? O! uw donkere nacht nadert; het besluit zal haast baren, en het zal een vuur zijn, dat niet gebluscht zal kunnen worden; het is wel ter elfder ure, en daar zijn maar twaalf uren in een dag, gelijk als Jezus Jeruzalem naderende, even voor zijnen ondergang, klagende en weenende uitriep, Luk. 19: 41, 42, Och, of gij nog bekendet, ook nog in dezen uwen dag, hetgeen tot uwen vrede dient! maar nu is het verborgen voor uwe oogen. Ziet eens vrienden! wat zulk een volk waagt, wanneer het in zijne zorgeloosheid blijft zitten. De Emmausgangers deden anders, die pleitten met den avondtijd, zeggende: Luk. 24 : 29, dat Jezus toch tot hen zoude inkomen, want (zeggen zij) het is aan den avond en de dag is gedaald.

3. O wat zal Ik u doen? O wat zal Ik u doen? drukt ook uit,, dat God aan zulk een zondig volk pleitwoorden in den mond legt, om bij den Heere aan te houden, om genade in zijne oogen te vinden, evenals Jezus handelde met de Syro-Feniciesche of Kananeesche vrouw, Mark. 7 : 28. Jezus zeide: men geeft het kinderbrood den honden niet, daarop (door verborgene ondersteuning en aanwassend geloof) vat zij Jezus op dat woord. en pleit met de hondkens, die de kruimkens genieten, en zoo kon Jezus haar geen kruimpje weigeren, omdat Hij gezegd had, dat zij een hondeke was; dus ook hier, de Heere wil met dit vragen: O wat zal Ik doen? met herhaling, het zondige volk naar binnen, en tot zichzelf brengen, of zij aan het roepen en begeeren mochten raken. Och Heere! doet dan dat aan ons en aan mij, dat

Gij nog niet gedaan hebt, en zend uw Geest uit, tot onzer en mijner bekeering, evenals Efraïm zich uitdrukt, Jer. 31 :18, Heere! bekeer mij, zoo zal ik bekeerd zijn; leg uwe hand aan het hart, dat verrot is, leg uwe hand aan die onoprechtheden omtrent de zonde, wereld en afgoden, en aan het ongeloof, waarin gij en ik van God afgevalen liggen; dan zullen wij bestendige vruchten van weldadigheid voortbrengen; ja, dit kunt Gij ons niet weigeren (wel in onszelven aangemerkt) maar wij antwoorden op uwe vraag, en Gij meent het immers met ons; dit zou eene zalige uitwerking zijn, en dus zou hunne weldadigheid niet langer zijn als eene morgenwolk, noch als een vroegkomende dauw, die heengaat; maar integendeel, Gods beloften zouden hare vervulling krijgen, die de Heere gesproken heeft, Hos. 14 : 6—9. Ik zal Israël zijn als de dauw. hij zal bloeien als de lelie, en hij zal zijne wortelen uitslaan als de Libanon; en dus zou zijne vrucht uit Messias gevonden, en bestendig zijn.

TOEPASSING.

O! Geliefde vrienden en langenen., brengt nu uw eigen en Neerlands toestand eens bij deze woorden, of zucht, dat God er u bij bringe.

A. Behoeft men wel te zoeken naar eene overeenkomst tusschen de gesteldheid van Efraïm en Juda, en van Neerlands inwoners? en wel:

a. Gaat met mij maar eens na, de liefdeweldaden Gods aan ons land in het gemeen, en aan onze Personen in het bijzonder bewezen. Om nu niet te verhalen vele dingen, die op dezen dag, en meermalen onder het oog gebracht zijn; ziet nu alleen:

A. Die wonderlijk ke, soevereine, vrije verkiezing van ons land; God heeft dit westerdeel van Europa verkoren tot zijn land, en in dezen mag men zeggen, het is als eertijds Immanuels 'land, waar de Heere heeft willen wonen., zijn vuur en haardstede houden, waar Hij zijn koninkrijk heeft willen oprichten, en zijn besluit, dat naar de verkiezing *is, heeft willen uitvoeren; en dat boven zooveel andere landen. waar het stikdonker is. en alles ten verderve gaat wat geboren wordt. zooveel nader is hier de zaligheid. en tot dat zalig einde heeft de Heere dit land door wonderen menigmaal gered en staande gehouden. De Heere heeft wel tot een onderstand voor zijne kerk en tegen hare vijanden, de rijkdommen der Heidenen gegeven, maar echter heeft God dit land wonderlijk bewaard, zoodat onze rijkdommen, onze bogen en spiesen, onze paarden en wagenen, ten dage des kwaads ons niet hebben verlost, maar de groote God is menigmaal voor Nederland te velde getrokken, is aan Nederlands spitse geweest en heeft zichtbaar gestreden voor hetzelfde, met water, weer, wind, stof des aardbodems, of door inwendige verschrikkingen te leggen in het hart onzer vijanden, zoodat zij voor het geritsel van een blad beefden; alles ten bewijze dat de groote God Nederlands God was.

B. En ziet nu eens het zalig gevolg hiervan.

a. O! wat zijn daar vele zielen in ons land sedert dien tijd behou-

den geworden ; duizenden zijn er reeds voor den troon, die de eeuwigheid noodig hebben, die nu al neergevallen liggen voor het Lam, om eeuwig met wegzinking in zijne liefde, zichzelf te verliezen over zijne wegen op aarde met hen *gehouden; ja daarover, dat zij in hunnen proeftijd op de wereld, dit goede en lichtende land gehad hebben, waar de deur naar den hemel open was, en waar Jezus op de straten leerde.

b. Wat is er nog eene menigte op aarde, en hier in ons land bijzonder, die eenigszins bij eigene bevinding weten, wat het is, met Johannes, Openb. 1: 17, als dood te liggen aan Jezus' voeten ! Die dadelijk uit de wereld zijn uitverkoren, en die zuchtende onder de zonde en de onvolmaaktheid, echter mede hunne tijden hebben, dat zij wat van den hemel in hun hart voelen, en die deswege mede wegzinken in hun niet en onwaardigheid, en in dien hoogen verzoeningsweg, die van eeuwigheid bij God was, en aan hen ontdekt is; die hunne zaligheid stellen in zichzelf aan den Heere kwijt te zijn, en in voor God te leven.

c. En wie zal zeggen hoe velen er nog zijn in ons land, die niet willen bekeerd worden, die hunne banden van zonden en wereld vasthouden, en die echter tot den raad der verkiezing behooren, die Jezus zijne schapen ook noemt, Joh. 10 : 11, die Hij tot zijnen stal nog moet en zal toebrengen.

d. Ja, al de tijdelijke zegeningen, die zelfs de goddeloozen in ons land genieten, zijn immers vruchten en gevolgen van Gods gunst over Nederland; en zijn zelfs afvloeisels van het verbond der genade, in dit land met Gods volk opgericht; doch alles maar van ter zijde aangemerkt; alzoo de laatste uitverkorene ingezamelde zijnde, al die dingen met alle aardsche heerlijkheden, als een kleed ineen zullen worden gerold en verdwijnen, en het dan dezulken vrij zwaarder zal vallen dan Tyrus, Sidon, Sodom en Gomorra.

b. En gaan wij nu eens na de overeenkomst van Nederlands vruchten met die van Efraïm en Juda, en hunne onbestendigheid als eene morgenwolk en als een vroegkomende dauw; daaromtrent zeggen wij:

1. Vroom en onvroom, groot en klein, elk op zijne wijze, placht God te erkennen, die God te zijn, die hen gemaakt, verkregen en bevestigd had, Jes. 45: 18. En dus placht er een algemeen ontzag voor den hoogen God, en voor zijne geduchte oordeelen te zijn; maar ziet hoe het nu is. O! daar is nu eene kracht van atheïsterij, deïsterij, vrijzinnigheid en vrijgeesterij in het land doorgebroken; wat zijn daar nu eene menigte sterke geesten, die geene oordeelen Gods meer vreezen! of die alles aan de natuur of eenig gewaand noodlot toeschrijven! en daar zijn dan de gevolgen van allerlei grove zonden, Rom. 1: 21, 24, Omdat zij God niet hebben verheerlijkt of gedankt, daarom heeft God hen ook overgegeven in de begeerlijkheden hunner harten tot onreinheid.

2. Daar placht eene algemeene liefde tot godsdienst, waarheid, naam, en volk te zijn, zoodat Nederlands, en wel bijzonder ons

Utrechtsch volk, bij anderen geschat en wel eens gevreesd werden, wegens hetgeen in het gemeen op hen lag; maar ziet hoe het nu is.

a. Nu is die duur verkregene dierbare godsdienst bij het grootste gedeelte veracht, en menigeen houdt het daarvoor, dat zulks maar dient om den gemeenen man in toom te houden; sommigen rekenen het nu eene schande, ter kerk te gaan.

b. Nu wordt die naam, die over Nederland is aangeroepen, afgrijpselijk aangetast op allerlei wijze, (en wat gevoelt Gods volk menige kinderlijke liefdesmart in zijn hart daarover!) en waartegen zulke heilzame wetten van de overheden, naar Gods Woord, liggen; daar gaat nu die man of vrouw ongestraft heen. God zegt: Ik zal hen niet onschuldig houden; en dat geschiedt van allerlei soorten van menschen, geen uitgezonderd.

c. Nu is er eene kracht van oneerbiedigheid, in de uitlegging van Gods Woord, waarbij men den zin des Geestes noodig heeft, en dat gaat zoo zonder vreeze Gods op het hart, waaruit toch al de heden-daagsche dwalingen voortkomen. O! wat benadeelt dit de goddelijkheid van den Bijbel! Ja hoe stout durft men nu het werk der wedergeboorte tegenspreken en verdraaien! Wat zijn er spotters in deze laatste dagen met dit stuk en met het volk Gods, dat aanvankelijk de genade der wedergeboorte deelachtig is. Och arme mensch! gij lastert., wat gij niet kent; het is geen twiststuk, het is iets, krijgt gij het niet voor uw dood, gij zult zinken in een eeuwig verderf en ondergang.

d. Eindelijk, en dat God zien en zoeken zal, wat is er eene bitterheid tegen Gods dag, en bij velen een spotten en verachten met hem en met degenen, die er liefde voor hebben! Wat kan men dezulken Joodschgezinden en sabbatharisten noemen, met bespottung en verachting! O dat ziet de God van den hemel; wat heeft Gods dag, dat deel van den hemel, op aarde u gedaan; dat is evenwel iets van den Heere, dat niemand dien dag weg en uit de wet kan krijgen, en dat wij een gebod, dat ons niet raakt, dagelijks moeten hooren. O mensch! roem niet veel op uwen geest en leven van binnen, zoo ellendig te bestaan, en te meenen, dat men van binnen zoo wel gesteld is; koper gelijkt ook naar goud.

3. De redeneeringskracht placht onder de gehoorzaamheid des ge-loofs meer gevallen te liggen, en hoe is het nu? Wat is de dwaal-zucht en redeneeringskracht nu sterk! en zulks staat recht tegenover gelooven; dit behoort onder de hoogten en sterkten, die Jezus' Geest moet neervellen. Neemt eens het najagen der heiligmaking, wat is menigeen hier met de letter ter been! en op zijn best genomen, wanneer nu iemand den wortel der zaak al heeft, wat werkt hij hoog, om de heiligmaking te bevorderen! Wat schat hij eene hoogte van letterkennis, gepaard met niet anders dan natuurlijke bedaartheit, hoog, en houdt zulks al voor een trap in de heiligmaking; wat is die hoogmoed en blindheid groot, daar zoo een menigmaal geen ongelijk kan verdragen, of hij wordt wrevelig; alles vrienden, zonder als een

ellendige, dwaze, zondige, in Jezus door geloofsvereëning dagelijks te schuilen, tot wegruiming van de gedurige scheiding tusachen God en hunne ziel; ach! waar zal, (als dit gemist wordt,) de nieuwe natuur, die opwellingen om God te verhoogen en om voor Hem te leven, en om zich aan den Heere kwijt te raken, vandaan komen? Waar zal eene zonde gedood worden, ais men den weg niet kent, dat het door den Geest moet geschieden, en dat de dood van Jezus, door geloof aan de ziel en aan de zonde teegepast, den doodsteek veroorzaken moet; dit zal een hoofd vol wijsheid niet geven, dit is ingewerkte genade ; en mist iemand die groote zaak, en verkeert hij onder dezulken, hij is in gevaar om nooit genade te krijgen, dewijl hij onder schijn van 'Evangelische werken in het wetwerk bebolwerkt wordt, daar menigeen in omkomt.

4. Grooten zondaars, godslasteraars en dwaalgeesten, plachten hunne zonden zoo vrij uit niet te spreken, maar vreesden; en hoe is het nu ? O! een menigte schromen niet, hunne grove zonden vrij uit te spreken als Sodom; menigeen beroemt zich thans in zijne onkuische daden te noemen, ja die houdt men haast voor geene zonden meer, omdat er nog al grooter in het land zijn; en dan "worden bij de goddeloozen de mindere zonden geoorloofd. Ja wat durven dwaalgeesten met woorden en schriften, hunne dwalingen nu niet aan den dag brengen! ja spotachtige schriften, al was het een boek genoemd, het monster van de juistheid.

5. Ja wat placht er eene algemeene, nederige deftigheid onder Neêrlands volk, elk naar zijn rang en in zijne betrekking, plaats te hebben; en wat eene sierlijke eenvoudigheid en oprechtheid in de verkeerung met zijne naasten, in zijn handel en wandel; als Spanje de nederigheid der Nederlanders zag, wist het van vrede te maken; en hoe is het nu?

a. Waar is de deftige nederigheid, nu onder groot en klein te zoeken ? en wat is elk thans buiten zijn rang en betrekking! Alleringste menschen gaan nu gekleed; en doen alles, (als zij maar kunnen) als deftige burgers, en de burgers weer als de grooten in het land, en de grooten leven als prinsen, daarvandaan ook, dat elk buiten zijne rechte, van God bevolene betrekking staat, en dat er die betamelijke ondergeschiktheid zoo niet is, omdat dat hart ontbreekt; en volgens Mal. 4 :6, zal het hart der kinderen tot hunne vaderen, en der vaderen tot de kinderen wedergebracht moeten worden, opdat Ik niét kome, (zegt God) en de aarde met den ban sla.

b. Wat is die sierlijke eenvoudigheid en oprechtheid weg; wat is er eene onoprechtheid, en wat spreekt men met dubbelzinnige woorden, en zinsbehouding in zijn handel; en wat is er een valscheijk verkeerem met zijn evenmensch, wat licht nu de een den ander op, en wat is de partijdigheid nu sterk, en dat onder schijn, dat men zoo tegen de partijschap is! Wat blijkt zulks niet in dat werken door zoo vele kanalen, om menschen en bijzonder grooten in de wereld, die wat overreding van hunne ellende krijgen, naar zich te trekken!.

en wat geschieden die dingen met eene kracht van beleid en oordeel; ja wel met een zondig beleid! en zoo worden die arme zielen, wier oogen pas half open zijn, het partijtrekken al overgezet, arm mensch! Paulus vraagt u: **zijt gij vleeschelijk?** 1 Cor. 3 : 3; menigeen roept zoo hard daarvan en hij is er zelf aan verkocht, en de arme man of vrouw heeft er geen werk mede in het verborgen voor God.

6. En wat placht het Woord Gods zijn loop te hebben, en verheerlijkt te worden in de harten! als wanneer het Evangelie meer in kracht dan in woorden bestond; en hoe is het nu? O! wat is dat Woord niet krachteloos, het zwaard als bot en stomp geworden in het gemeen! en wat zijn er nu niet machtig veel Evangelische bevattingen, uitdrukkingen en gaven! en wat wordt dit alles? (bij toeval dat het zulk een donkere nacht is) niet hoog geschat! en wat wordt onder dit alles het waarachtige Evangelie, (dat een licht, en eene kracht des Geestes van Christus is) thans niet veel gemist! en ziet dit maar aan het gevolg; het gevolg is onheiligheid, onverloochendheid, wereldsche gelijkvormigheid, alles te durven doen wat de zedige wereld doet, en dat heet mannelijke godzaligheid. O! dan is het nog beter te houden met arme eenvoudigen, die teeder voor God zijn, dan met zulke Evangeliepraters.

7. Eindelijk wat plachten Nederlands biddagen gezegend te zijn! zoodat de Spanjaarden voor de uitschrijving vreesden, omdat er zulke bidders waren; maar hoe is het nu? Het is nu in het gemeen, als Ps. 78: 36, vlieën met den mond, en liegen met de tong, zonder een recht hart voor God; het is nu zonder hervorming, na den biddag is thans zeer weinig of geene verandering te zien, elk blijft nu in zijn oude doen, en het is maar voor een dag zijne ziel te kwellen, Jes. 58: 5, zoodat voor Neêrlands biddagen thans geen vijand behoeft te vreezen, omdat zij doorgaans Neêrlands toestand erger maken, schulden worden tot de schulden toegedaan; en ach! ontbreken de nederige bidders naar Gods wil, door genade ook niet! namelijk die, die meer uit gevoel van ledigheid en armoede, opzien en ademen naar den geest des gebeds, die, die leidingen des Geestes gestaltelijk zoo noodig hebben, om den weg van verzoening voor Nederland te vinden, (ik zeg) die zoo meer werken, als dat zij wel begaafd en beschaafd naar hun oordeel, alles zoo maar aan den God van hemel en aarde voorstellen. Kunt gij nu niet zien, vrienden, dat Nederlands weldadigheid, en van onze stad (in het gemeen aangemerkt) niet anders is dan eene morgenwolk, en dan een vroegkomende dauw, die heengaat?

B. Behoeft men nu wel te vragen, wat zal de Heere doen aan zulk een volk? Zou de Heere niet antwoorden, als Jer. 5 : 9, Zou zich mijne ziel niet wreken aan zulk een volk als dit is? De Heere heft echter deze meedoogende klaagstem op: O! inwoners van Nederland, wat zal Ik u doen? O! wat zal Ik u doen?

2. Gaat eens na, wat de Heere reeds gedaan heeft uit het gehoorde van dezen dag, door oordeelen, door zegeningen, door waarschuwingen

van zijne getrouwe knechten, door de uitstrekking zijner lankmoedigheid, volgens Neh. 9: 29. Zoo heeft de Heere dus door zijnen Geest, en door zijne knechten tegen ons Nederland betuigd, om hetzelfde te doen wederkeeren tot zijne wet; ja heeft het vele jaren vertoogd. Mag de Heere niet klagen, als Jes. 5 : 4, Wat is er meer te doen aan mijnen wijngaard, hetwelk Ik aan hem niet gedaan heb? Waarom heb Ik verwacht dat hij [goede] druiven voortbrengen zou, en hij heeft stinkende druiven voortgebracht? en Micha 6: 3, 4, 0 mijn volk, wat heb Ik u gedaan? en waarmede heb Ik u vermoed? betuig tegen Mij. Immers heb Ik u uit Egypteland opgevoerd, en u uit het diensthuis verlost; en Ik heb voor uw aangezicht heengezonden Mozes, Aäron en Mirjam.

b. Ja gaat eens na, wat verwachting er overig blijft, dat God nog doen zal, en wat gronden er zijn van vrees voor zeer benauwende oordeelen!

a. Wie weet wat er over ons hoofd hangt, wat ziet het er donker uit! wat is er een geformeerd kwaad in en rondom ons land! O! hoe ras kan een bloedige oorlog uitbarsten, of God de bleeke pest gebied, of ons land aan de hoeken afkorten door watervloeden, zooals in deze dagen al gebleken is aan onze dijken, en aan den hoek van Holland, of door verschrikkelijke onweders des hemels, gelijk zij om die redenen en ongewone aardbevingen in één Zwitsersch kanton den zesentwintigsten van de vorige maand een biddag hebben uitgeschreven. Ja welk een groot leger zou God haast weer zenden kunnen, om de vastigheden onzes lands te doorknagen, en waarom zoowel in de steenen niet als in het hout. Vrienden, de steenen zijn te zwak om er op te leunen; ja daar is te vreezen, volgens Jer. 4 : 12, een wind van oordeelen, die ons land te sterk zal zijn, dat volgens Jer. 15 : 6, het oordeel zich daarheen wentelen zal als wateren, en dat God des berouwens moede zal worden. Wij lezen Ezech. 2:5, als dat komt, en het zal komen, (zegt God) zullen zij weten, dat er een profeet onder hen is geweest.

b. Ja wie weet, en wie neemt het ter harte, wat God doen zal?

1. In het tijdelijke, immers is daar geen vrede te wachten, maar eer den vloek in den zegen. Joram vroeg eens aan Jehu, 2 Kon. 9:22, Is het ook vrede Jehu? Maar hij zeide: wat vrede, zoolang de hoerereien uwer moeder Izébel, en hare tooverijen zoo vele zijn? Ja ook heeft elk afbreking van zijn tijdelijken stand te wachten. Hos. 2:7, 8 zegt de Heere: Zij bekent toch niet, dat Ik haar het koor, en den most, en de olie gegeven heb, en haar het zilver en het goud vermenigvuldigd heb, dat zij tot den Baäl gebruikt hebben. Daarom zal Ik wegnemen mijn koor, mijnen most, mijne wol en mijn vlas, dienende om hare naaktheid te bedekken.

2. Elk onbekeerd mensch, al kwamen er al zulke zware benauwende oordeelen niet, heeft elk oogenblik zijnen eeuwigen ondergang te wachten; eene ontzaglijke eeuwige donkerheid, eene gapende hel, wanneer God, volgens 2 Thess. 1: 8, met vlammend vuur wrake doen

zal; ja schatten des **toorns**, volgens **Rom. 2:5**, in den dag des toorns en der openbaring van het rechtvaardig oordeel **Gods**. O! wie zal uitdrukken wat een onbekeerd mensch ondervindt, zoodra hij de **oogen** van **zijn** lichaam sluit!

c. En ziet eens wat gronden van vrees er zijn, voor zeer benauwende oordeelen!

a. Behalve dat de zonden, ja de roepende zonden er om schreeuwen, **zoo** is de reden, omdat ons land onder al die uitmergelende oordeelen, die er jaren op gerust hebben, in de heilige toelatelende voorzienigheid vervuld is geworden met Atheïsten, Deïsten, Libertijnen, sterke geesten en spotters; en dan is het **Gods** weg wel, door zwaar benauwende oordeelen, door enge banden om de lendenen te leggen, den goddeloozen mensch weer een God te doen erkennen, zoodat **zij** met de duivelen weer gelooven dat er een God is, en dat zij sidderen, dan wordt de hoogmoed wat getemd; anders springt hij dartel uit den band, en verscheurt alle touwen.

b. Omdat er thans in Nederland, dan hier, dan daar, vele menschen bekeerd worden, **daarbij** in zulke tijden vele gemeene zoekers en **nabij**-Christenen zich voegen; en dan is **Gods** weg vanouds geweest, door oordeelen te ziften, en het kaf van het koren af te scheiden; en ook de kinderen van Levi te reinigen en te louteren in den smeltkroes, ten einde **zij** daarna den Heere een rein spijsoffer toebrengen in gerechtigheid, **Mal. 3:3**.

c. Eindelijk is ook voor diegenen, die **oogen** hebben, een grond van vrees; omdat **Gods** beste volk, die nog toegang hebben om met God te spreken over hunne eigene zaken, en tot wien de Heere **somtjids** gunstige woorden spreekt, namelijk, dat God hen zal leiden (ik zeg) als die voor het gemeen zoeken tusschen te treden **bij** den Heere, en dan een Ezechiëls gestalte vinden, of volgens Ezechiël 3:1-3, eene bittere rol moeten eten; en volgens Jes. 51:20, vol worden van de grimmigheid des **Heeren**, als die dat daar voor den Heere **zoo** laten moeten, 'en maar berusten moeten in de eeuwige bestelling; dus wachten des **Heeren** kinderen, naar **Joël 2:2**, dagen der beroering en donkerheid, der verwoesting en der dikke duisternis, en daaruit wachten **zij**, volgens Jes. 58:12, Of God het verwoeste weder mocht oprichten, en of uit de puinhoopen de straten en grachten eens gebouwd mochten worden, doch in benauwdheid der tijden, volgens **Dan. 9:25**.

C. Mocht nu het gezegde te uwer ontdekking, besturing en opwekking nog dienen!

a. O zorgeloos en gerust **mensch!** die in een openbaren oorlog staat met den **grooten** God, **Jes. 27**, en die niets van uw eeuwig gevaar ziet, uw ongeluk is niet te overzien als **gij zoo blijft**, en dat onder het heldere Evangelie-licht. O! wat eeuwige spijt, wat knaging, wat worm van binnen, die sommigen nu **al** hebben, die niet zal sterven, hebt **gij** te wachten! daarover, dat **gij op** aarde onder de verklaring van den weg naar den hemel, dezelfde **zijt** gebleven. O! **vreeselijk** zal

het zijn, zodra gij de oogen van uw lichaam sluit, dan een helsch **Tophet** open te zien, ja met al de weenende geslachten der aarde te moeten verschijnen voor Christus, over wien, en over wiens zaak en volk gij ten verderve gevallen zijt. Ach! roept toch op uwe wijze **sterkelyk** dat God die dood van u **wegneme**, en dat het u **aangewezen** moge worden, te ontvlieden den toekomenden toorn; wordt toch wakker, en beeft voor **Gods** Woord.

b. Zelf bedriegers, die een **schijnwerk** hebt, wat hebt gij te wachten? O! **bedrogen** uit te komen, teleurgesteld te worden in uwe verwachting; een grondeloos zinken, als **gij** u zult **meenen** vast te houden; gewogen te worden van den Richter van hemel en van aarde, en te licht bevonden te worden, dat hebt gij te wachten; en als de wind van oordeelen over de aarde zal waaien, dan zult gij als kaf verstuiven. O! zet toch uw hart nu op uwe wegen; Luk. 19 : 42, Och ! of **gij** het nu nog in dezen uwen dag bekennen mocht, wat tot uwen vrede dient; maar nu is het verborgen voor uwe **oogen**. En Hos. 14: 10, Wie is wijs ? hij neme deze dingen waar.

C. Zoekende en vragende zielen naar den Heere:

a. Tot uwe besturing dient: waakt toch tegen zorgeloosheid, moedeloosheid en hopeloosheid aan de zijde **Gods**. O! bij God zijn alle dingen mogelijk, en de Heere wil ook **onwaarschijnlijke** dingen doen, daar is toch eene eeuwigheid in **zijne** deugden; bijzonder ook te zuchten om bewaring, en te waken tegen ergens op 'vast te raken buiten Christus. Ik denk dat niemand van dezulken in **grooter** gevaar is, dan als hij teksten en beloften krijgt zonder Christus, en zonder ontdekking van den weg van verzoening; daartoe veel licht te zoeken van den Heere, in de **bedriegelykheid** en de schuilhoeken van zijn ter zijde afleidend hart, in het midden van eene kracht der verzoeking, dat is een groot bewaarmiddel, en in den weg van nederig klagen aan te houden.

b. **Eindelyk** (daar bewaard wordende) hebt **gij** te wachten, dat Jezus als een ree, en als een welp der herten, eens blinkende **verschijnen** zal over al die bergen van Bether, (van scheiding) Hoogl. 2 : 17. Houdt u toch aan de oude paden, daar, waar God vooruitwerkt, daar de doorbreker voor uw aangezicht, tegen de kracht van tegenstand, van binnen en buiten heen gaat, en daar **Hij** de ziel doet doorbreken, **Micha** 2 : 13. O, vrienden! daar is vrede te wachten, en dat wil God aan u doen; en weet ook, volgens Jes. 61 : 8, Dat de Heere haat den roof in het brandoffer, maar ook dat **Hij** geven zal, dat hun werk in der waarheid zal zijn.

D. Kinderen van God, tot uwe beschaming! overreding en **bemoediging** doe ik er nog **bij**, (en **daarmede** sluit ik):

1. **Gelykt** het niet wat naar een werk, als eene morgenwolk en als een vroegkomende dauw, die heengaat, als men **zoo** uit zijne eerste liefde, en uit **zijne** eerste werken uitvalt, Openb. 2 : 4, 5, en blijkt zulks niet :

a. Als men **zoo** ongeloovig handelt, en menigmaal meer luistert

naar de bestrijding des boozen, dan naar des Heeren stem, ja des Heeren stem wel een afweert.

b. Ook als men niet oprecht in den strijd staat tegen alle zonden, of die langs verkeerde wegen door redeneeringen alleen, en niet door den Geest, en door den dood van Christus geloovig aangegrepen, zoekt gedood te krijgen.

c. Ook als men zooveel van de aarde inneemt; o! wat de wereld wint, verliest Christus.

d. Als God de ziel door kruiswegen tot heerlijkheid wil leiden, en men niet wil, maar hoog van hart daartegen wordt, waarin men te voren weleens heerlijkheid zag, omdat het Jezus' weg ook is geweest, en waarvan men het nut wel eens gesmaakt heeft.

e. Eindelijk ook, als men van het nauwe pad **afraakt**; namelijk, van door Jezus' Geest geleid te worden in zichzelf, in zijne machteloosheid, in zijn zondig hart, in zijn eigen en in die zelfliefde, om uit dien afgrond zoo te werken, om daar den weg van vrije genade en van verzoening aan zijne ziel levendig en dierbaar te krijgen, en om dus de heiligmaking te bevorderen. O! vrienden, langs dien lagen weg kan men alleen in staat raken, om de lasten van kerk en land en van anderen te dragen.

2. Gij zult het weten kunnen, of uw hart volkomen voor God op dezen biddag is geweest, namelijk:

a. Dan zal het hart oprecht zijn geweest omtrent de zonden, te weten: geen eene, ja zelfs geen liefste zonde verschoond hebben, en dan zult gij voornamelijk daarover naar God bedroefd zijn geworden, over de scheiding tusschen God en uwe ziel door de zonde, en dan zult gij voor geen afgod meer twisten, maar Baäl voor zichzelf laten twisten.

b. Dan zult gij uw grootsten lust vinden, om Jezus met uwe zonde aan te raken, en om met den Heere tegen al wat gij gezien hebt, en tegen uwe liefste boezemzonden en afgoden, verbond te maken, Ezra 10: 3.

c. Dan zult gij na den biddag meer lust en zin krijgen in ontdek-kend licht, het licht zal dan vermeerderen en niet verminderen, en gij zult van de zondige daden, als takken, meer afdalen tot den verdorven wortel, het zondig hart, die kwade bron, en daarentegen zal Jezus aan uwe ziel dierbaar worden.

d. Dan zult gij naar uw stand, en naar gij vermoogt, (want menigee kan niet wat hij wil) ook hervormen, handen aan het werk slaan. O! de hoogten Baäls zullen dan worden afgebroken, en dan zal er nog wel een priester zijn, bij wien het verloren wetboek te vinden is, (mocht dit in ons land eens geschieden) mocht de een of ander eens opstaan, en door geloof, (want het is toch Gods werk) eens hachelijke zaken aantasten!

e. Eindelijk, dan zal God de eer krijgen van zijne rechtvaardigheid, van zijne waarheid, van zijne genade en eeuwige lankmoedigheid, en dan zult gij uitroepen moeten: Heere! het land is het niet waardig, dat Gij zoudt wederkeeren met uwe genadige inwoning, als -in de da-

gen vanouds ; en vrienden, dat is het sterkste roepen, en dus zou ons biddagswerk bestendig zijn, en niet als eene morgenwolk en als een vroegkomende dauw, die heengaat.

3. Tot uwe besturing, godzaligen! zeggen wij:

a. Zoekt veel, als geestelijke priesters, tusschen het voorhuis en het altaar, tusschen het volk en den Heere te staan, en Nederland voor God te dragen. De Heere zegt: o! wat zal Ik u doen? Vat den Heere op zijn woord met de Kananeesche vrouw, en zegt: Heere! ziedaar, o! doe wat Gij nog niet gedaan hebt, zend uwen Geest uit; daardoor zal het geschieden.

b. Zucht veel om den Geest in de oordeelen, die er vallen; dat ze zijn mogen, niet om uit te roeien, maar om te wannen, en dat gij dezelve navolgen moogt.

c. Eindelijk gedenkt veel den gevangenen der verdrukte kerken; zoekt hunne lasten uit kracht van de gemeenschap der heiligen te gevoelen, en den Heere voor te dragen, en dat gij veel de bekeering der Joden en het zinken van den antichrist van den Heere begeeren moogt.

4. Ten laatste tot uwe bemoediging en opwekking, kinderen van God! die lust hebben op te staan en handen aan het werk te slaan.

a. Gij moogt bespot en veracht worden, omdat gij het zoo nauw neemt; zij mogen u tot een roof stellen, omdat gij van het booze zoekt af te wijken; maar gij zult inwendig vrede hebben, en de Heere is aan uwe zijde, en op zijn tijd zal Hij uwe verantwoording wezen.

b. En mogelijk in een tijd, als God de fiolen zijner gramschap over de aarde uitgiet, dat gij bewaard zult worden, en ingeleid in de binnenkameren, totdat de gramschap overga. De Heere zegt, Jes. 32: 18, 19, Mijn volk zal in eene woonplaats des vredes wonen, en in welverzekerde woningen, en in stille geruste plaatsen. Maar het zal hagelen waar men afgaat, en de stad zal laag worden in de laagte.

c. Ja, eindelijk en ten laatste: o, vrienden! het rusten in zijne kracht is aanstaande, niet alleen van alle moeilijkheden hier beneden, maar van zonde, van ongelooft, en van uw ellendig strijden, en de dagen uws treurens zullen een einde nemen ; en daarom, godvruchtigen ! versterkt de slappe handen en stelt de struikelende knieën vast, weest sterk en vreest' niet; ziet, ulieder God zal ter wrake komen met de vergelding Gods, en ulieden verlossen ! Amen.

DE GEHEILIGDE VRIJMOEDIGHEID VAN EEN BETRACHTER DER WAARHEID.

OF

Eene verhandeling over Johannes 3 : 21.

Maar die de waarheid doet, komt tot het licht, opdat zijne werken openbaar worden, dat zij in God gedaan zijn.
Joh. 3 : 21.

IN dit hoofdstuk vinden wij twee hoofddeelen.

1. Eene samenspraak van den Heere Jezus met Nikodemus, van vers 1-21 ingesloten.
2. Het laatste getuigenis van Johannes den **Dooper** aan Christus, bij gelegenheid dat Christus en Johannes beide **doopende** waren, en dat de discipelen van Johannes klaagden, dat Christus met zijn **doopen** al het volk naar Zich trok, van vers 22 tot het einde Van het hoofdstuk.

Belangende de samenspraak, daarin ziet men:

a. Dat Nikodemus, met wien Jezus sprak, een overste was der Joden, en een **leeraar** in Israël ; **een** man, die Inwendige achting en liefde had voor den Heere Jezus, maar niet **zoo** doorbrekende, dat hij er nog alles aan geven kon, want (staat er) **hij** kwam des **nachts** tot Jezus, uit **vreeze** van ook uit de Synagoge te zullen geworpen worden. Het was daarna geheel anders met hem gesteld, zooals blijkt uit Joh. 19 : 39, toen hij er alles aan waagde, en met Jozef van Arimathéa, een raadsheer, die te voren ook een bedekt discipel was, in dien gevaarlijken tijd, het lichaam van Jezus openbaar begeerde; waaruit men zien kan, hoe somtijds vreesachtige vromen, die voor **Gods** naam en zaak niet durven uitkomen, door den **vrijmoedigen** geest in **allergevaarlijkste** tijden kunnen worden ondersteund, en dan opkomen, dit **blijkt** vers 1, 2.

b. Deze wordt van Christus onderwezen aangaande de wedergeboorte, de vernieuwing eens zondaars, en de noodzakelijkheid van die, zal men in **Gods** koninkrijk ingaan, vs. 3-10.

Alsmede aangaande het geloof in Christus! en **deszelfs** noodzakelijkheid, en hoe aan het geloof alleen de zaligheid, en aan het niet gelooven de verdoemenis vast is, vs. 11-18.

c. Past Christus dit ter ontdekking toe, naar de gelegenheid des **tijds** en der zaken, aanwijzende dat boven alle oordeelen, dit het zwaarste oordeel was, en de oorzaak van verdoemenis, namelijk, dat het licht in de wereld gekomen is, en dat de menschen de duisternis liever gehad hebben **dan** het licht, zeggende met nadruk, en dit is het oordeel, vs. 19.

Maar of hier eene duistere ziel mocht zijn, die door de uitspraak **van** dit groote oordeel zeer bekommerd **was**, niet wetende, of niet kunnende opmakende, tot welk volk **zij** behoort, en wat van haar nog zal worden, denzulken geeft de Heere Jezus een allervoornaamst **ken-teeken**, waarbij zulk een tot **zijne** vertroosting zichzelfen mocht kunnen onderscheiden, en waarbij een ander tot zijne zalige ontdekking zichzelfen zien mocht ; genomen :

a. Uit de vruchten, of werken en gemoedsgesteldheden van een goddelooze of een vijand **Gods**, die de duisternis liever heeft dan het licht; zijne werken **zijn** boos, hij doet het kwaad, en zijne gemoedsgesteldheid is: zulk een haat het licht, en **hij** komt niet tot het licht, opdat zijne werken niet bestraft worden, **zoaals** blijkt in het voorgaande twintigste vers.

b. Toont Jezus **bij** tegenstelling, hoe een, die oprecht voor God is, die God liefheeft, en het licht liever heeft dan de duisternis, hoe de verandering van zulk eens hart staat, ook openbaar wordt uit zijne vruchten of werken, en ook uit de gesteldheden van **zijn** gemoed; **zoo** iemands werken zijn, hij doet de waarheid; en zijne gemoedsgesteldheid is: hij legt geen gewicht op **zijne** werken, en **hij** denkt er **zoo** ligt het beste niet van, **hij** komt er mede tot het licht, opdat daar **blijke** wat **hij** is, als blijkt in dit ons eenentwintigste vers, zeggende: maar die de waarheid doet, komt tot het licht, opdat zijne werken openbaar worden, dat **zij** in **Gode** gedaan zijn.

Om welke woorden, (in zich bevattende een volheid van bewijzen van den genadestaat eens geloovigen) eenvoudig en met **eenige** orde te behandelen, merken **wij** daarin twee voornamste hoofddeelen aan.

A. Het onderwerp, **waarvan** gesproken wordt, die de waarheid doet.

B. Hetgeen waarvan getuigd wordt: die komt tot het licht, opdat zijne werken openbaar worden, dat **zij** in **Gode** gedaan zijn.

A. Aangaande het onderwerp: die de waarheid doet, daarin slaan **wij** gade:

a. De deugd waaromtrent de werkzaamheid verkeert: de waarheid.

b. De werkzaamheid zelve, die de waarheid doet.

a. Nopende de deugd, die is de waarheid; dit staat recht tegenover leugen, valsheid, onwaarachtigheid, Mark. 12 : 14, 32, en kan van ons **niet** recht in hare kracht beschreven worden, omdat wij gevallen menschen zijn, die uit de volmaakte kennis **Gods** zijn uitgevallen, en omdat het eene eigenschap van God is, daarom **blijft** het voor ons

onbegrijpelijk, en derhalve ook onbeschrijfelijk ; ten hoogste kunnen wij er dat van zeggen, dat het is eene algeheele overeenkomst van gedachten, woorden en daden met de zaken. Pilatus vroeg eens, Joh. 18: 38, Wat is waarheid? Wij antwoorden:

1. Dit is alleen het Opperwezen, volstrektelijk en wezenlijk; God is waarheid en geen onrecht; Deut. 32 : 4, God alleen is waarachtig, en alle menschen zijn leugenachtig, Rom. 3 : 4, zoodat het eene deugd van God is, die eene volmaaktheid is; welke God zelf is; waaruit men besluiten kan, hoe dit in de oogen Gods moet zijn, als een leugenachtig mensch in zijne gewone gesprekken het woord waarachtig gebruikt.

2. Dit is de Heere Jezus zelfstandiglijk:

a. Zooals Hij het zelfstandige woord, licht en leven is, zoo is Hij ook de zelfstandige waarheid. Hij zegt daarom: Ik ben de weg, de waarheid en het leven, Joh. 14: 6, en omdat Hij de waarheid is, daarom kan een leugenachtig mensch, door gemeenschap aan Hem, behouden worden.

b. In nadruk is Christus ook de waarheid, als het lichaam, of tegenbeeld der schaduwen en voorbeelden oudtijds, en als de vervulling van al hetgeen de profeten gesproken hebben, Joh. 1: 14, Het Woord is vleesch geworden, en heeft onder ons gewoond, en wij hebben zijne heerlijkheid aanschouwd, eene heerlijkheid als des Eeniggeborenen van den Vader, vol van genade en waarheid; en vs. 17, De wet is door Mozes gegeven, de genade, en de waarheid is door Jezus Christus geworden. Dus woont de volheid der Godheid in Christus lichamelijk, of als het lichaam of tegenbeeld, Col. 2 : 9, in tegenstelling van het teeken van de goddelijke inwoning in het oude heiligdom.

c. Dus is Hij dat ware lichaam, dat al de arenden tot zich vergadert, volgens Matth. 24: 28, die volheid, waarop alle geloovigen zien, en naartoe vlieden, en waaruit zij ontvangen genade voor genade, Joh. 1: 16.

3. Gods Woord, in het gemeen, is de waarheid, Joh. 17 : 17, Heilig ze in uwe waarheid, uw Woord is de waarheid; omdat God naar zijne vrije goedheid eerst bij monde, en daarna bijgeschripte, den gevallen mensch daarin ontdekt enkele waarheid, mitsgaders ook al wat tot zijn welzijn en vrede dient; inzonderheid de leer des Evangelies, Joh. 5 : 33, Gijlieden hebt tot Johannes gezonden, en hij heeft der waarheid te (weten aangaande de leer van Christus) getuigenis gegeven; en Joh. 8 : 33 zegt Jezus : gij zult de waarheid verstaan, en de waarheid zal u vrij maken, dus is ook het woord der beloften tot een staf op den waarheidsweg, Ps. 23: 4; en omdat dit woord nu, waarin alles naar waarheid opgegeven wordt, in de gemeente Gods alleen te vinden is, en daar verklaard wordt, daarom draagt het den naam van een pilaar en vastigheid der waarheid, 1 Tim. 3 : 15.

4. De rechte zin van dat woord, is in het bijzonder waarheid; tegen hetgeen onze verdorvene meening is, en onze verdorvene hersenen in dat woord brengen. Paulus zegt tegen de dwalingen der Efeziërs, Ef. 4: 20, 21, Maar gij hebt Christus alzoo niet geleerd; indien gij

maar Hem gehoord hebt, en door Hem geleerd **zijt, gelijk** de waarheid in Jezus is; zoo is het de zin van Christus, 1 Cor. 2 : 16, en de meening des Geestes in dat woord, die de Heilige Geest ons te verstaan moet geven; en dan getuigt de Geest door zijne werking in het hart, dat de Geest, die in het Woord spreekt, de waarheid is, 1 Joh. 5 : 6, en dat is de zalving der heiligen te hebben, waardoor men alle dingen weet, 1 Joh. 2 : 27.

Dit nu staat tegenover omgevoerd te worden door allen wind der leer en bedriegerijen der menschen, waardoor men lichtelijk tot dwaalingen vervoerd wordt, Ef. 4 : 14, en dat is **bijzonder** te kennen, dat doorgaans de dwaalleer de verdorven natuur en neiging der goddeloozen aan hare zijde heeft, **gelijk** ook het verdorven deel der geloovige menschen; daar **integendeel**, (tot de waarheid te belijden, en te gelooven) al wat in den mensch is, van **nature** gekant is. Zoodra het gebod komt, wordt de zonde levendig, dan **druischt** het hart **er** tegen aan, Rom. 7 : 9; dus kunnen godvruchtigen in den grond, een goed fundament hebbende, daarop bouwen: hooi, stroo en stoppelen, zoodat ten laatste hun werk verbrand wordt, en zij zelve dan als door vuur behouden worden, 1 Cor. 3 : 15. Maar hoe schadelijk ondertusschen voor de zielen van anderen, die daardoor verloren **gaan!** nadrukkelijk wordt er belast, 1 Joh. 4 : 1, Geliefden, **geloof** niet een **iegelijken** geest, maar beproeft de geesten of zij uit God zijn; en omdat ten tijde van Christus de sleutel der kennis zoozeer verborgen was, en Pilatus ook wist, dat er **zoo** vele en onderscheidene uitleggingen en draaiingen van den zin van dat woord, en **twistingen** onder waren, **zoo** zeide hij ook: wat is waarheid? Joh. 18 : 38. **Waaruit** blijkt, dat alles juist **geene** waarheid is, wat **wij** vatten en begrijpen 'bunnen, overmits het begrip verdorven is, en misleiden kan; maar **eeniglijk** de zin van Christus, 1 Cor. 2 : 16, of de meening des Geestes, Rom. 8 : 27.

5. Wordt waarheid genoemd in de Heilige Schrift, het genadewerk Gods in het hart: anders genoemd: van God geleerd te zijn, Joh. 6 : 45, vergeleken Jes. 54 : 13, Al uwe kinderen zullen van den Heere geleerd **zijn**, en volgens Ef. 4 : 21, door Hem geleerd te zijn, gelijk de waarheid in Jezus is.

u. Dit werk der herstelling eens zondaars in de **Goddelijke** gemeenschap noemt Johannes waarheid: 2 Joh. vs. 2, om der waarheid wille, die in ons blijft, en met ons zal zijn in der eeuwigheid.

b. De staat der rechtheid **vóór** den val, was een staat der waarheid, omdat het rechte verstand en oordeel de leidster van de daden was; daarom wordt van den duivel getuigd, Joh. 8 : 44, Dat hij in de waarheid niet staande gebleven is, en **geene** waarheid is in hem, dat het beginsel genoemd wordt, hetwelk die geesten niet bewaard hebben, Jud. vs. 6. (deze gevallen **zijnde** uit de waarheid) heeft den mensch verleid, zoodat de mensch ook uit den staat der rechtheid, of der waarheid is gevallen, van den God der waarheid af, den vader der leugenen toe, en zoo uit de waarheid in de leugen; **hierom** is het dat een **mensch** eerst weder van staat veranderen, en dus gelooven

moet, eer **hij** ooit waarheid kan spreken, of **belijdenis** der waarheid kan doen, volgens Ps. 116 : 10, vergeleken 2 Cor. 4 : 13, Ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken, **zoo** gelooven wij ook, daarom spreken wij ook; en daarom Paulus (den mensch nu beschrijvende) zegt Rom. 3 : 4, dat alle menschen leugenachtig **zijn**, vergeleken met Ps. 116: 11. Dat het **zoo** is, blijkt klaar in alle menschen van **nature**; **zij** vereenigen zich niet met hetgeen **Gods** Woord van hen getuigt, zij houden de waarheid (van hun sober overgebleven natuurlicht nog) in ongerechtigheid onder, Rom. 1: 18, daarom is er **geene** waarheid in den mensch, **tenzij** God zelf hun haar doet zien in al zijne deugden, hun de diepte van hun val doet kennen, hun ongeluk en gevaar doet zien; alsmede, dat de weg der verzoening, der verlossing en der herstelling in Christus alleen is te vinden; dan wordt God gekend **zoo**-als Hij is, en dan wordt van **zichzelve** gedacht, en besloten wat God in zijn heilig Woord van hem getuigt; en dan wordt het getuigenis aangenomen, dat God van zijnen Zoon getuigt, dat in Hem het leven alleen is, 1 Job. 5: 10, 11, en buiten Hem van rondom de dood.

c. Dit recht te gelooven 'is waarheid te hebben, en dit niet recht te gelooven, is nog in de leugen te liggen; in de waarheid heeft God lust, Ps. 51: 8, Ziet Gij hebt lust tot waarheid in het binnenste; ook is de voorzegging en de belofte aan **Gods** volk, die in kommer over hunne oprechtheid in al hunne gestalten **zijn**, dat God geven zal, dat hun werk in der waarheid zal zijn, Jes. 61 : 8.

b. Belangende de werkzaamheid, die noemt Johannes, of de Heere Jezus zelf, die de waarheid doet.

Wij zullen hier niet **toon**en op wat wijze eene ziel aan deze waarheid komt, dewijl de Heere Jezus waarheid te hebben veronderstelt; want gelijk in het vorige vers der goddeloozen staat, die de duisternis liever hebben dan het licht, uit de vruchten en gevolgen ontdekt wordt, als die kwaad doen, en het licht haten, **zoo** wordt in dit vers **bij** tegenstelling de staat van een, die uit de waarheid is, en het licht liever heeft dan de duisternis, ook uit de vruchten en gevolgen ontdekt, als die de waarheid doet; de goede boom wordt hier voor zichzelf en anderen openbaar uit zijne goede vrucht

Op het doen der waarheid, komt het hier aan, en dit zal in het gemeen zooveel te kennen geven, als de ware leer aangaande den Christus, met het hart te gelooven, en met den mond te belijden, **als**-mede overeenkomstig deze Evangelieleer **zijn** wandel te **richten** in oprechtheid, en dus de overdrukking van de kracht der waarheid **van** de zaken van de woorden der waarheid in het hart en in de gestalte; dit noemt de Heilige Schrift daders des woords te **zijn** en niet alleen hoorders, Jak. 1 : 22, Spreekt **al**zoo en doet **al**zoo, bdst. 2 : 12. Naar dien **regel** te wandelen, Gal. 6 : 16, ook een wandelen in de waarheid; 2 **du**. vs. 4, Ik ben zeer verblijd geweest dat ik van uwe kinderen gevonden heb, die in de waarheid wandelen. Ja dit alles wordt gesteld ten kenteeken van waarheid te bezitten, 1 Joh. 3 : 18,

19, Mijne kinderzens! laat ons niet liefhebben met den woorde, noch met **de** tong, maar met de daad en waarheid. En hieraan kennen wij, dat **wij** uit de waarheid zijn, en wij zullen onze harten verzekeren voor Hem.

Het zal noodig zijn dit in eenige bijzonderheden aan te wijzen, opdat elk zich te beter **daarbij zoude** kunnen **nederleggen**, om te zien wat **hij** van dit doen der waarheid heeft tot **zijne** vertroosting; of wat **hij** mist tot **zijne** zalige ontdekking: laat ons elkander tot behulp zijn, om te zien:

1. Wat een mensch al hebben en doen kan, hetgeen nochtans dit doen der waarheid niet is.

a. **Gods** Woord leert ons, dat dit doen der waarheid niet is, vele en groote garen van **kennis** en bevattingen van het genadewerk te hebben, en talenten om zulks anderen mede te **deelen**, en dus nuttig naar buiten te **zijn**; dit kan een mensch hebben, en waarheid in het binnenste, alsmede het doen der waarheid missen; dit ziet men overtuigend in de schriftgeleerden en farizeën, ten tijde van 'Christus. Jezus gebood, Matth. 23: 2, 3, dat het volk naar **hunne** woorden doen zou en niet naar hunne werken, omdat **zij** op den stoel van Mozes gezeten waren. Men ziet het ook klaar in Judas den verrader, die een Apostel was; wat moet die gaven van kennis, van letterwaarheid, en bevattingen van het genadewerk, en talenten gehad hebben, in zijn besten tijd. Wij lezen Matth. 26 : 21, 22, als Jezus **zeide**: Voorwaar Ik zeg u, dat een van u Mij zal verraden, dat al de andere apostelen bedroefd werden, en een **iegelijk** van hen **zeide**: ben ik het Heere? waaruit ook schijnt te blijken, dat de apostelen nog geen bevestigd licht hadden in Judas' onoprechtheid, **zoo** kon hij zich verbergen. Ziet ook tot welk eene hoogte van kennis en **wijsheid** **Bileam** gekomen was ; hoe klaar hij van die ster, die uit Jakob voortkomen zou, profeteerde, Num. 24 : 17, en **hij** kreeg er **geene** zaligheid van; en **Kajafas** profeteerde van het lijden en sterven van Christus, en **hij** verstond het zelf niet; **hij** was genadeloos, Joh. 10 : 51. Paulus zegt nadrukkelijk; al ware het, dat ik de talen der menschen en der engelen sprak, zonder de liefde, **zoo** ware ik een klinkend metaal of luidende schel geworden. En al ware het, dat ik de [**gave**] der profetie had en wist al de verborgenheden en al de wetenschap; en al ware het, dat ik al het geloof had, (te weten der wonderen) zoodat ik bergen verzettede, en de liefde niet had, **zoo** ware ik niets, 1 Cor.. 13 : 1, 2. Dit zeggen van Paulus vooronderstelt, dat iemand van al **deze** dingen veel hebben en doen kan, zonder ware genade; daar is ook in de kerk te allen **tijde** groote onderscheid geweest tusschen **bevattingen** en bevindingen, tusschen schijn en waar werk, tusschen de waarheid te verstaan en daardoor **vrijgemaakt** te zijn, Joh. 8: 32, tusschen praten van het doen, en tusschen het doen Zelve, Jak. 2 : 12.

b. Ook kan een mensch zeer gezet **zijn** op de zuiverheid van de leer der waarheid, eene soort van liefde daarvoor hebben, dat op **zichzelf** goed is ; wanneer men die duurverkregene waarheid, die

God in zijne goedheid geschonken heeft, en die zooveel goed en bloed gekost heeft, handhaaft en daarvan geen voetstap afwijkt, want het is ons eigen goed niet, wij hebben er geen geven aan, het is des Heeren, en het is een dierbaar pand, aan ons toevertrouwd, dat wij te bewaren hebben, 1 Tim. 1: 14. Maar dit is nog ver van de waarheid te doen, indien gij deze dingen weet, zalig zijt gij, zoo gij dezelfde doet, Joh. 13 : 17. Dezulken zijn zeer ongelukkig, die daaraan verkleefd zijn, en meenen dat hun staat goed is, zonder de vrijmakende kracht der waarheid aan hunne ziel gewaar te worden, evenals de Joden, die roemden dat zij Abrahams zaad waren, al die voorrechten hadden en nooit iemand hadden gediend; en Jezus zeide echter: Gij zijt uit den vader den duivel, Joh. 8 : 44. Wat zijn er velen, die voorstanders zijn van Christus' eeuwig en goddelijk Zoonschap, en een vijand van Christus' zaak en volk, een vijand van dat werk, als Christus bij eene ziel woning komt maken! Hoe menigeen, die roemt dat hij voor Gods dag strijdt, is zelf een sabbatschender! De zalige Lodesteyn noemt dit, waarheidswoorden te hebben en leugenslever te leiden; ziet die uitdrukkelijke verzen achter de tweede en vijfde samenspraak van zijne beschonwing Zions.

c. Ook blijkt uit den Bijbel, dat een mensch zeer godsdienstig eerlijk, oprecht en nauwgezet kan zijn in zijnen uiterlijken handel en wandel, zonder ware hartsverandering; dit blijkt duidelijk uit Jezus' woorden, Joh. 15 : 2, Alle rank, die in Mij geene vrucht draagt, neemt Hij weg; waaruit men besluiten kan, dat buiten Christus en vereeniging met Hem, veel vertoond en gedaan kan worden. Van Herodes staat, Mark. 6 : 20, dat hij Johannes den dooper in waarde hield en hem gaarne hoorde, en als hij hem hoorde, vele dingen deed. En vervolgens staat er, dat als er een welgelegen dag kwam, wanneer hij op den verjaardag van zijne geboorte een maaltijd aanrichtte, en in verzoeking kwam, hij toen afviel. Ziet dit ook in dien farizeër, Luk. 18 : 11—13, die zeide: O God! ik dank U, dat ik niet ben gelijk de andere menschen, roovers, onrechtvaardigen, overspelers, of ook gelijk deze tollenaar; ik vast 'tweemaal ter week; ik geef tienden van alles, wat ik bezit. Vrienden, wie komt er zoo ver? Maar van den tollenaar staat er, dat hij van verre stond en op zijne borst sloeg, en riep, niet durvende zijne oogen opslaan naar den hemel: o God! wees mij zondaar genadig! Ziet welk een onderscheid.

d. Ziet ook, wat een mensch al doen kan buiten Christus, in dien jongeling, die zeer aanzienlijk en rijk was, die in het aanzien der wereld tot Christus kwam en tot de arme menigte, die rondom Hem was, en zoo verachtelijk in de oogen van grooten en kerkelijken, Matth. 19 : 16, en hij zeide: goede Meester! wat zal ik goeds doen, opdat ik het eeuwige leven beërve moge? en vervolgens, dat hij de letter der geboden onderhouden had van zijne jeugd af. Maar als Jezus zijn hart, dat zijn goed had, opeischte, zoo ging hij bedroefd weg; en wat alles nog te boven gaat, Paulus zegt, 1 Cor. 13 : 3, Al ware het, dat ik al mijne goederen tot onderhoud [der armen] uit-

deelde, en al ware het, dat ik mijn lichaam overgaf om verbrand te worden, en had de liefde niet, zoo zou het mij **geene** nuttigheid **geven**.

e. **Eindelijk** in het stuk van matigheid omtrent **zichzelve**n en rechtvaardigheid in **zijn** handel omtrent **zijne** naasten, wat kwamen de Heidenen daarin niet ver! Mochten wij onszelven hier kunnen zien, en of **wij** deel hebben aan eene gerechtigheid, die overvloediger is dan die van de schriftgeleerden en farizeën, anders, vrienden, zouden **wij** met al die hooge dingen verloren gaan.

2. Ziet nu, wat dit doen der waarheid in de ziel, waar het is, vooronderstelt.

a. Vooronderstelt zulks in eene ziel, door den Geest der overtuiging ontdekt te **zijn** van zonden en doemwaardigheid, van haar gemis van God en Christus, en hoe men van **nature** vreemdeling is van de verbonden der beloften, zonder God en zonder Christus, en derhalve zonder hoop in de wereld, Ef. 2: 2, alsmede van hare banden, onwilligheid en onoprechtheid, waaruit zulk eene ziel duidelijk overreed is, dat **zij** uit de waarheid is uitgevallen, en haar val diep is.

b. Vooronderstelt het, den Geest der waarheid, dien Christus beloofd heeft, 1 Joh. 14: 16, en dien alle **Gods** kinderen ontvangen, hfdst. 16, ook deelachtig te **zijn** geworden, en daardoor tot Christus te zijn gebracht met zijne schulden, zonden en onoprechten staat; want niemand kan zeggen, Jezus de Heere te zijn, dan door den **H** eiligen Geest, 1 Cor. 12 : 3. Den Heere Jezus tegen alles aangenomen te hebben; Joh. 1: 12, Zoo velen Hem aangenomen hebben, dien heeft **Hij** macht gegeven, kinderen **Gods** te worden, [namelijk] die in **zijn** naam gelooven. **Zijn** onoprecht hart aan Hem overgegeven te hebben en kwijt geworden te zijn, en dus een nieuw hart van Christus gekregen te hebben, **Ezech.** 36: 26. Waarheid in zijn binnenste ontvangen te hebben, Ps. 51: 8. Zoo een, die in Christus is, is een nieuw schepsel, het oude is daar voorbijgegaan, ziet, het is alles nieuw geworden, 2 Cor. 5 : 17; en is een maaksel **Gods** geworden, geschapen tot goede werken, Ef. 2 : 10.

c Derhalve kan men hieruit zien, dat niemand de waarheid kan doen of goede werken betrachten, tenzij, **hi**, bekeerd en door het rechtvaardigmakend geloof met Christus vereenigd is; anders woont geen goed in hem, Rom. 7 : 18, en immers kan een kwade boom geen goede vruchten voortbrengen, **Matth.** 7 : 18. Maar in de vereeniging met den Heere Jezus ontvangt de ziel een nieuw beginsel, daaruit komt en vloeit voort lust en liefde tot heiligheid en om voor God te leven, om oprecht te **zijn** en de waarheid te doen; de Heere Jezus getuigt het zelf, Job. 15 : 5, Zonder **Mij** kunt gij niets doen.

3. Om nu te **toon**en, waarin het doen der waarheid naar des **Heeren** Woord bestaat, en wanneer iemand- de waarheid al doet.

a. Leert ons dat Woord, dat het doen der waarheid bestaat, namelijk:

†. Als men **zijn** verdorven verstand en begrip, dat bedenken des vleesches, dat vijandschap is tegen God, **Rom.** 8 : 7, verzaakt, dat is,

dat men **zichzelve**n van **nature**, als enkel duisternis beschouwt, Ef. 5 : 8, en dat men van de dwalingen afscheidt, waarin men van **nature** zit, en **bijzonder** van den **wortel** en grond, zijn dwalend hart. **Zoo** zegt Paulus, 2 Tim. 2 : 19, Een iegelijk, die den naam van Christus noemt, sta af van ongerechtigheid, dan neemt men de liefde der waarheid aan, om zalig te worden, 2 Thess. 2 : 10, en dan vallen die hoogten en sterkten onder Christus' gehoorzaamheid, 2 Cor. **10** : 5.

††. Als men liefde tot God en Christus oefent; die God niet **lieft**, heeft God niet gekend, want God is liefde, 1 Joh. 4 : 8, hetgeen zich vertoont:

§. In geloof te geven aan het getuigenis, dat God van zijn Zoon getuigt, dat in Hem het leven is, 1 Joh. 5 : 10, 11.

§§. In den Zoon des Vaders de kroon van **zijn** goddelijk Zoonschap op **zijn** hoofd te zetten, en met onze eindige begrippen aan die eere niet te raken; nadrukkelijk staat er, 1 Joh. 4 : 15, **Zoo** wie beleden zal hebben, dat Jezus de Zoon van God is, God blijft in hem, en **hij** in God, en integendeel, 1 Joh. 2 : 23, Een iegelijk, die den Zoon loochent, heeft ook den Vader niet.

§§§. Daartoe behoort ook Christus, als de Borg tegen al **zijne** schulden, zonden en banden, aan te nemen, Joh. 1 : 12.

§§§§. Ook in Hem te wandelen, zooals men Hem aangenomen heeft, door dagelijks gebruik van Hem te maken, tot **rechtvaardigmaking**, heiligmaking, en sterkte in de gevallen, Col. 2 : 6.

§§§§§. Ook in op te wassen in Hem, die het Hoofd is, door het blijven in Hem als den wijnstok, waardoor alleen de vrucht **gedragen kan** worden; dat noemt Paulus een betrachten der waarheid, **Ef.** 4 : 15.

§§§§§§. Daartoe behoort ook liefde en achtung voor **Gods** knechten te hebben, in naar hen te **hooren** als gezanten van den hemel, dat staat **duidelijk**, 1 Joh. 4 : 6, Wij zijn uit God. Die God kent, hoort ons; die uit God niet is, hoort ons niet. Hieruit kennen **wij** den Geest der waarheid en den geest der dwaling.

†††. Als men **zijne** lendenen **omgordt** met de waarheid, Ef. 6 : 14, dat is: als men zich oefent in de zuivere waarheid, om een geheiligd verstand daarvan te krijgen ; daarom wordt het genoemd: lendenen des verstands, 1 Petr. 1: 13, om **zoo** gewapend en gesterkt te kunnen worden tegen de beroering, ongeloovigheid, dwalingen des harten en des verstands, en om met den Heere Jezus dan te kunnen zeggen, als Matth. 4: 4, Daar staat geschreven.

§. Daardoor kan men **blijven** in hetgeen ons geleerd is, en waarvan ons verzekering is gedaan, **2** Tim. 3: 14, want de waarheid is eene vaste rots en verandert niet, **zoo** min als God veranderen kan. Nadrukkelijk staat er, 1 Joh. 2 : 24, niet hetgeen **gij** nu hoort,- maar hetgeen' gijlieden van den beginne gehoord hebt, dat blijve in u; indien in u blijft, dat gij van den **beginne** gehoord hebt; **zoo** zult gij ook in den Zoon en in den Vader **blijven**.

§§. Daardoor kan men in staat geraken, om ook tegensprekers te wederleggen, hetgeen bevolen wordt Tit. 1: 9. De Schrift is ook

daartoe ingegeven tot wederlegging en verbetering, 2 Tim. 3 : 16. En het wordt gelast, een broeder van de waarheid afgedwaald, terecht te brengen, met eene drangreden, dat hij eene ziel van den dood zal behouden en menigten van zonden bedekken, Jak. 5 : 19, 20. Dit strijd ganschelijk niet tegen het behartigen van den vrede, want Gods waarheid voor te staan tegen tegensprekers, is tot den waren vrede bevorderlijk, behalve dat de vrede met God het zwaarste diende te wegen en men vrede houden moet met alle menschen, zoo veel mogelijk is, Rom. 12 : 18, en niet op kosten van de waarheid, gelijk velen bedendaags willen, en gelijk de Arminianen plachten te roepen om vrede en verdraagzaamheid; Gods Woord leert ons om de waarheid en den vrede lief te hebben, Zach. 8 : 19. Maar eerst de waarheid, en komt het op de waarheid aan, dan beveelt het heilig Woord, te strijden voor het geloof, dat eenmaal den heiligen is overgeleverd, Jud. vs. 3, zich te stellen tegen het ongodelijk ijdel roepen, 2 Tim. 2 : 16. O! dat aan ons toevertrouwde pand moet bewaard worden, 1 Tim. 6 : 20. Het is een zeer nadrukkelijk en opmerkelijk woord van Salomo, waaruit blijkt, dat het in zijnen tijd al zoo gesteld was, Spr. 28 : 4, Die de wet verlaten, prijzen de goddeloozen; maar die de wet bewaren, men en zich in strijd tegen hen.

b. Laat ons %et nog wat nader en bij de stukken beschouwen, wanneer een geloovige de waarheid al doet:

†. Als hij de schuld en macht van zijne zonden ziet en gevoelt, en zich voor God gedraagt als een ellendige, Jak. 4 : 9.

§. Dan betuigt en roept hij tegen het kwaad. en dan is er strijd bij hem aanwezig, al ligt hij onder de overmacht, daar is wat, dat daartegen woelt, en dat is het nieuwe schepsel of de waarheid, 1 Joh. 5 : 18. Dit blijkt ook in Paulus, Rom. 7 : 15.

§§. Ook wanneer hij gevoel van zijne banden, van wereld, en eigen ontdekking heeft, en zijne onmacht, (als zijne schuld meerder makende) onder zijn oog en op zijn hart heeft, dan worden voor dien tijd de wereld, de grootheden en rijkdommen laag in zijn oog; zoudt gij u groote dingen zoeken, zoekt ze niet, Jer. 45: 5. Dan heeft hij een werkelijken haat tegen het eigen, en dan staat dat hem bijzonder in den weg; niets valt hem dan zwaarder dan het ik, in al wat hij doet of laat; het gevoel van zijne banden en van zijn hunkerend hart, dat veroorzaakt dien afkeer van zichzelf, dat hij ziet en gevoelt, dat het van binnen verraden is.

§§§. Ook wanneer hij zoo hartelijk droevig is naar God, en uit liefde tot God, over zijne zonden en over zijn hart; dan doet hij afstand van alle zonden en wordt aller zonden vijand, uit liefde tot God., en dan is hij in hartelijken kommer voor verzoeken en verleidingen van wereld en zonden, zoekende de gelegenheden te mijden en te vlieden; dan toont de ziel, dat zij waarheid heeft, en

§§§§. Wanneer zij bij dit alles bekommerd is, om bij zichzelf van vrede te spreken, en dus voor het bedrog van haar ter zijde afleidend en arglistig hart, dan zegt zij met David, Ps. 35 : 3, Zeg Gij tot

mijne ziel: Ik ben uw heil. Dat zijn uitwerkingen van ontdekkingen in het binnenste.

††. Dan doet de ziel de waarheid, als zij Jezus zoekt, en geen woord of belofte, om dat zonder Christus maar aan te grijpen, daarop te rusten en daarmede weg te loopen; dat is geene waarheid doen, dat doen tijdgeelovigen, die niet recht ontdekt zijn; maar eene ziel, die ontdekt is, dat hare ellende daarin bestaat, dat zij Jezus mist, die moet den persoon met de belofte hebben. en daarop is zij gezet. Zulk een drukt die waarheid in zijne gestalte 'uit, dat hij geene gerechtigheid heeft en dat uit de wet geen vleesch gerechtvaardigd kan worden, dewijl de wet door het vleesch krachteloos is geworden, Rom. 3 : 20 en hfdst. 8: 3, terwijl hij op het getuigenis Gods staat maakt, dat in ziinen Zoon alleen het' leven is: en bijzonder drukt hii zulks uit, wanneer hij buiten zichzelf in Christus het leven zoekt. Ook als hij geloovig uitgaat met zijne zonden naar Christus den gekruiste, Hem aanneemt, en zich aan Hem overgeeft: dit is het werk Gods zoo te gelooven, die ziel heeft een vertrouwen op Christus, (als zij Hem maar mag of kan aanraken) dat er kracht zal uitgaan ; dit drukt die eeuwige waarheid uit, dat Jezus aan het kruis overwonnen heeft, Col. 2 : 15, opdat Hij in die ziel overwinnen zou, en ook die waarheid, dat de Vader een welbehagen heeft in zijnen Zoon en in allen, die met hunne zonden tot Hem komen; en daarom heeft zulk een ook een welbehagen in dien Zoon, en zoo wordt de ziel één met God; zoo zegt Jezus zelf, Joh. 17: 21, Opdat zij allen één zijn, gelijk wij Gij, Vader! in Mij, en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn; en dat is waarheid doen.

†††. Dan doet eene ziel de waarheid, als zij de heiligmaking na-jaagt; want dit is de wille Gods, 1 Thess. 4 : 3, bijzonder als zij haar zoekt niet buiten Christus, maar langs den weg van dagelijks gebruik van Christus te maken, door het gedurig vereenigend geloof, tot rechtvaardigmaking; daaruit vloeit onafscheidelijk voort de begeerte naar heiligheid, eene vanzelfheid ten goede en liefdewerkingen naar boven. Jezus zegt daarom, Joh. 15 : 5. Die in Mij blijft, (dat is door het rechtvaardigmakend geloof) die 'draagt veel vrucht. Neemt eens aan, dat eene ziel zoo arm en ontledigd is, niet bidden of enig werk doen kan, dan is waarheid doen. dat onzien en zuchten naar Christus om den Geest der gebeden.' Paulus zegt, Rom. 8 : 26, Als wij niet weten, wat wij bidden zullen, gelijk het behoort, dan bidt de 'Geest voor ons met onuitsprekelijke zuchtingen. Daar komt bij, wanneer men tot enig werk, geestelijk of tijdelijk, geroepen wordt, somtijds afraakt door dat zoo in eigen kracht en'drift, volgens zijn oordeel te doen, maar dat men dan gezicht en gevoel krijgt van zijne nietigheid, onmacht en onbekwaamheid, als op den grond des harten ligt: wie is tot deze dingen bekwaam? 2 Cor. 2 : 16. Ik zeg, als men dan naar den hemel opziet om eene betamelijke gestalte des harten, om licht en leiding. Neemt eens, in het aanspreken van menschen, dat men die klare indrukken heeft, dat onze woorden niets doen of toebren-